

Заєць В. Г.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української мови
факультету української філології, культури і мистецтва
Київського університету імені Бориса Грінченка

ПРОДУКТИВНІ СЛОВОТВІРНІ ТИПИ АГЕНТИВІВ У СЕКТОРІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. Запропонована розвідка розкриває продуктивні типи агентивів у текстовому ресурсі засобів масової інформації. Прикладами доведено, що глобалізаційні виклики закріпили в дискурсі масмедіа українськомовні словотвірні типи агентивів. Також визначено ключові позамовні та внутрішньомовні чинники впливу на словотвірні типи агентивів у текстах медіа постмодерного періоду. Зафіксовано сучасні мовні тенденції словотворення агентивів через поступове проникнення розмовного стилю до медійного сектору. У ході дослідження виявлено, що найуживанішими в мові сучасного українського медіадискурсу виступають агентиви на позначення осіб за родом та видом діяльності, мотивовані іменниковою та дієслівною основою. Індивідуальними практиками мовлення журналістів доведено, що медійний дискурс засобами дериватології, зокрема й іменниковою та дієслівною основами поповнює вокабуляр некодифікованими граматичними класами слів. Увагу зосереджено на продуктивних та малопродуктивних словотвірних типах агентивів, що позначають індивідуума, сферу інтересів, професійну приналежність. Зазначено, що постмодерна доба сектору медіа концентрує увагу на агентивах з мотивувальною дієслівною основою. Виокремлено рівноправні словотвірні афікси для конкурування назв агентивів. Прикладами проілюстровано роль продуктивних словотвірних типів, що забезпечують сталість норми. Доведено, що заблоковані мовною системою словотвірні типи ілюструють відхилення від мовних норм. Проаналізований текстовий ресурс медіа дає підстави зафіксувати глобалізаційний тиск на вибір продуктивного словотвірного типу. Увагу зосереджено на процесах автохтонізації з динамікою словотвірного типу дієслів на -ник, -ик. Прикладами проілюстровано здатність названого словотвірного типу поєднуватися з різними мотивувальними основами для посилення експресивності висловленої думки. Частотністю позначено вживання словотвірного типу агентивів на -івець, -ець. Прикладами підтверджено здатність названого словотвірного типу утворювати похідні від власних назв. Також окреслено вплив інтернаціональних основ на продукування з питомо українськими словотвірними типами похідних агентивів. Доведено важливість процесів відродження українськомовної дериватології для збереження ідентичності публіцистики постмодерної доби.

Ключові слова: сектор медіа, дискурс, індивід, продуктивний словотвірний тип, малопродуктивний словотвірний тип, афіксація, твірна основа, постмодерна доба.

Постановка проблеми. Глобалізаційні виклики супро-

дують зміни в секторі масової інформації постмодерного періоду, в якому людина представлена як центр соціуму, індивідуум, який своєю діяльністю у різних сферах життя удосконалює його, причетний до взаємодії в різних сферах життя.

У дискурсі засобів масової інформації останніх десятиліть відстежуємо найбільше зростання антропологічних тенденцій, що дає можливість із масиву дискурсу медійних видань поділяти агентиви на тематичні групи лексичних одиниць із продуктивними та малопродуктивними словотвірними типами. Корпус агентивів показує, що більшість продуктивних одиниць кодифіковані, проте індивідуальна мовна практика журналістів постмодерної доби охоплює лексикон, що досі не зафіксований у словниках. Породження нових лінгвальних одиниць можна пояснити кількома внутрішньомовними чинниками:

1) потребою зосередити увагу читача на здобутках індивідуума та показати номінацією суб'єктивну оцінку або позицію автора тощо;

2) необхідністю застосувати питомо українські словотвірні засоби для підсилення характеристизатора оцінного компонента дії;

3) важливістю виокремити продуктивні словотвірні типи агентивів, відстежити конкурування, варіантність тощо.

Сфера засобів масової інформації фіксує корпус агентивів із мотивувальною твірною основою іменника або дієслова, що сполучається зі словотвірними афіксами різної продуктивності використання. Похідні одиниці агентивів розкривають не лише приналежність до медійного сектору, але й вказують варіантність форми словотвірного типу, варіантність вживання для унормованого відбору.

В україністиці дослідники К. Г. Городенська, Є. А. Карпіловська, О. О. Тараненко, О. А. Стишов, А. М. Нелюба, Л. П. Кислюк, Т. А. Коць, А. М. Архангельська та ін. фіксують продуктивні словотвірні типи іменників на прикладах засобів масової інформації.

Тож предметом нашої розвідки стали агентиви засобів масової інформації та продуктивні словотвірні типи, які виявляють частотність у породженні назв індивідуума.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В україністиці дослідженням цієї проблеми займаються відомі лінгвісти (К. Г. Городенська, С. Я. Ермоленко, Є. А. Карпіловська, О. А. Стишов, О. О. Тараненко, А. М. Нелюба, Л. В. Струганець, Ж. В. Колоїз, Г. М. Вокальчук, М. І. Навальна, Л. П. Кислюк, А. М. Архангельська, Т. А. Коць та ін. Продуктивні та малопродуктивні словотвірні типи агентивів у дискурсі сучасних медіа демонструють конкурування варіантних словотвірних типів, втім, несвідоме використання заблокованих мовною нормою суфіксів, не сприяє об'єднанню мовної спільноти. Цілком

поділяємо думку А. Б. Ажнюка, про те, що «мові належить особливе місце в процесі етнонаціональної консолідації. Вона забезпечує буденність цього процесу, кодуючи його на рівні як свідомості, так і підсвідомості» [1, с. 3]. В останні десятиліття помітно посилюються антропоцентричні тенденції, що фіксуємо в масиві кодифікованих неологізмів із новотворів індивідуальних мовних практик журналістів періоду 2015–2016 рр. (словник А. М. Нелюби та Є. О. Редька) [2]. Особливе зацікавлення викликають питання гендерної рівності як одного з дискусійних у мовній практиці соціуму. На думку А. М. Архангельської, постала необхідність схарактеризувати «об'ємне бачення цього явища, поєднати його сьогодення з минулим і майбутнім, проаналізувати усі позитиви й можливі негативні впливи фемінізувальних процесів на «нове обличчя» нашої мови, окреслити свій погляд на новітні українські фемінативи, підкріпивши його якомога більшою кількістю мовних фактів і надійних аргументів» [3, с. 8].

Водночас світові глобалізаційні процеси, стрімко охоплюючи мовний простір постмодерної доби, спонукають авторів журналістських текстів усеохопно познайомити читача не тільки зі здобутками індивідуума, але й характеризувати діяльність, оцінити, що, на думку О. А. Стишова, обумовило потребу розглядати «кількісну перевагу іменників над одиницями інших лексико-граматичних класів як універсалію новітнього мовного розвитку» [4, с. 123].

Як було сказано, що глобалізаційний тиск активізував вплив позамовних та внутрішньомовних чинників на словотвірну підсистему, актуалізацію малопродуктивних словотвірних типів, конкурування, співіснування або блокування словотвірних афіксів. У зв'язку з цим К. Г. Городенська зазначає, що «нові явища та процеси в українському словотворенні зумовлені значною мірою позамовними чинниками, зокрема активними запозиченнями до лексики та галузевих терміносистем української мови, змінами суспільно-політичного характеру в Україні, пробудженням національно-мовної свідомості української еліти, піднесенням культурного рівня населення тощо, а також мовними чинниками, насамперед розгортанням внутрішньомовних процесів, спрямованих на зміцнення автохтонних словотвірних варіантів та збереження самобутності національного словотворення [5, с. 3–4].

Однак продуктивність словотвірних типів агентивів сектору засобів масової інформації залежить від мовної спільноти, відсутності цензури, загальної мовної розкнутості, проте й залишаються невсеохопно дослідженими. Зауважимо, що в засобах масової інформації постмодерної доби агенти представлені продуктивними словотвірними типами, що мають стабільні (ядерні) типи, а також динамічні зі змінною частотністю продукування.

Метою статті є встановлення продуктивних словотвірних типів агентивів у публікаціях українських засобів масової інформації постмодерної доби.

Об'єктом дослідження стали агенти засобів масової інформації постмодерної доби.

Фактографічним підґрунтям розвідки стали похідні деривати, що відібрані методом фрагментарної вибірки з текстів засобів масової інформації, зокрема інтернетівських видань, періодики різної тематики та суспільно-економічного спрямування, що належать до центральних видань: «Літературна Україна», «Українська правда», «Слово Просвіти», «Україна

Молода», «Сільські вісті», «День», «Високий Замок», «Укрінформ» (Мультимедійна платформа іномовлення України), «Новинаря» (Новини України, що воює), Освіта. ua, матеріал телевізійної служби новин (ТСН), РБЦ (радіо без цензури), а також регіональні видання – «Слобідський край», «Новини Вінниці», «18000 Вісімнадцять три нулі», що видані у періоди 2001–2022 рр.

Виклад основного матеріалу. Засоби масової інформації сконцентровують увагу навколо людини, її мислення, реалізації задумів, що цілком підтверджується антропологічними принципами постмодерної доби, характеризується корпусом агентивів, що показують співіснування, а подекуди вплив розмовного стилю на сферу медіа. Зібраний і проаналізований фактичний матеріал засобів масової інформації дозволяє проаналізувати певні спостереження, що розкривають зрушення демократичних процесів, з опертям на відкритість, незольованість, а навпаки прояву зацікавленості результатами діяльності людини, підтримки або засудження.

Обстежений корпус агентивів дає підстави виокремити лакуну лексики, що називає осіб за видом діяльності, наголошує на захопленості індивідуума, вказує на приналежність до роду занять. В аналізованих матеріалах засобів масової інформації помічаємо стабільність вживання відіменних дериватів із суфіксом *-іст/-ист*, що номінують осіб за приналежністю до певних соціальних угруповань, політичних партій, сферу занять та діяльності, семантику яких репрезентує запозичений корінь, на вір: *авантюрист, анексіоніст, біатлоніст, ісламіст, експансіоніст, сепаратист, солідарист, терорист, фінансист, шахіст, шпажист*. Пор.: *З'ясовується, у здичавілій літературній пуці водиться рідкісна дичина: антиурбаністи, символісти, карнавалісти, епатажники, неоклацисти, контр-культурники, абсурдисти, різні представники ПМ-дискурсу – і то не все* (СП, 21–27.01.2016); *<...>, українські біатлоністи певний час навіть перебували в призовій трійці, проте, в підсумку, мени досвідченим його партнером – Володимиру Семакову та Віталію Кільчицькому – захистити високу позицію не вдалося* (УМ, 13–14.01.2017); *Український шпажист Богдан Нікішин виграв «бронзу» на Гран-прі Дохи (Катар)* (Укрінформ, 27.01.2019); *Золоті «грації»: українські синхроністи вигрالی медальний заліз свро з водних видів* (УМ, 18.08.2022).

Особливу зацікавленість мовної спільноти в діячів та його здобутках зафіксованих у публікаціях ЗМІ помічаємо в наукових розвідках лінгвістів К. Г. Городенської, О. А. Стишова, О. О. Тараненка, Л. П. Кислюк, Т. А. Коць та ін. На думку Л. П. Кислюк, «категорію діяча серед новотворів реалізовано у відіменникових, віддієслівних, відприкметникових словотвірних типах назв осіб із суфіксами *-ник (-ик, -льник, -овик, -івник), -ець(-івець, -овець), -ар, -ер, -ант(-янт), -іст* [6, с. 34]. Значні кількісні показники має група відіменникових агентивів з афіксами *-ик, -ник, -ант, -як*, на вір: *атомник, вояк, скептик, бойовик*. Пор.: *<...> росіяни влаштують провокації, а потім звинуватять у цьому Україну. Здається, саме це вони й планують зробити», – сказав один з українських атомників* (УМ, 27.08.2022); *Днями, перед самою комендантською годиною принесли 10 ящиків з гарячими пиріжками. Як довести їх нашим воякам?* (Д, 14.03.2022).

Зібраний до аналізу матеріал масмедіа засвідчує приклади агентивів, що постали з розмовного стилю як форми спілкування, що має експресивне забарвлення для підсилення оцінки

зображуваного. Втім, О. О. Тараненко, виокремлює моделі творення іменників – неофіційні (розмовні, професійні, жаргонні) моделі відіменникової та відприкметникової деривації з різними суфіксами: **-ник, -ик, -ець**. На його думку, «активізація цих моделей зумовлена як різко зрослою структурованістю суспільства за різними параметрами, так і значно більшою відкритістю» [7, с. 83]. Демократизація всіх ланок суспільства сприяла загальній мовній розквітості, що знайшло своє відображення в засобах масової інформації, зокрема частотністю позначені входження відонімних дериватів з афіксами **-ець**, на взір: *порошенківець - порошенківець* (прибічники колишнього Президента України П. О. Порошенка). Пор.: *Депутат-порошенківець іде з комунального підприємства* (18000, 18.05.2022). Проникнення в мову ЗМІ стилістично знижених розмовних одиниць агентивів із мотивувальною відприкметниковою основою з афіксами стабільними (ядерними) є ознакою сучасних медіаресурсів постмодерної доби. Пор.: *Підлітки та бідняки туди не поткнуться, а «крутеликам» мільйон туди, мільйон сюди* (СВ, 21.10.2016). Фіксуємо чисельну групу віддієслівних агентивів, на взір: *голосувальник, мітингувальник, надзвичайник, нападник, радійник, ремонтник, уболівальник, тріумфатор, фігурант, хабарник, псевдореформатор*. Пор.: *І пристрасті на футбольному полі та навколо нього часом вирують такі, що в уболівальників голова йде обертом* (СК, 14.09.2006); *127 «голосувальників за диктатуру» знову йдуть до Ради* (СП, 16–22.10.2014); *Радійники вже узгодили з Нацрадою з питань телебачення та радіомовлення порядок дій, підписавши відповідний меморандум* (СВ, 21.10.2016); *Поліцейські відкривають стрілянину в повітря бойовими патронами, що мало вгамовує протестувальників* (СВ, 1.10.2019). *Закликав стріляти у хабарників* (СВ, 27.09.2019); *Джонсон – прихильник швидкого і різкого сценарію розриву з Євросоюзом* (СВ, 27.09.2019); *Зареєстровано більше переселенців* (СВ, 27.09.2019).

Викликають зацікавленість агентиви ЗМІ, що мають варіантні словотворчі афікси, на взір: *бджоляр – бджільник; виконавач – виконавець; корегувальник – корегувач; мітингувальник – мітингар; мігрувальник – мігрант; конвойник – конвоїр; підкорювач – підкорювальник, підписувач – підписувальник, підписник, підписант, монтувальник – монтер, реформувальник – реформатор, фінішер – фінішувач*. Цілоком слухними видаються судження К. Г. Городенської про можливість іменникової деривації української мови, що виявляється в породженні назв «особи за видом діяльності» можна утворити за допомогою двох-трьох рівноправних словотворчих суфіксів **-ач, -ник/ -льник, -ець, -ар** [5, с. 7]. Пор.: *СБУ викрила корегувальників: стежили за «Hitars» на східному фронті* (УМ, 22.08.2022); *Схоже, черговий німецький канцлер є черговим продовжувачем справи своїх попередників, Шрьодера й Меркель* (ВЗ, 18.03.2022); *Плачу від безсилля вплинути на ситуацію, згадую директора Володимира Володимировича, згадую репетиції, обличчя акторів, обличчя монтувальників сцени, які у важкі хвилини репетицій примудрялися принести до мого режисерського столика квіти...* (Д, 18.03.2022); *Реформувальники довели освіту до зубожіння, напхавши свої реформаторські кишені*. (Освіта. ua, 28.01.2015). Рівноправність варіантних словотворчих засобів підтверджує взаємодію, що упродовж останніх десятиліть існувала й продовжує існувати в узусі. Водночас помічаємо, як «словотвірна норма охоплює

високопродуктивні та малопродуктивні моделі, а також регулює поодинокі явища, які через невідповідність установленим схемам зникають» [8, с. 63]. *<...> і всі розуміють що росія – це не Русь, і тим паче не велика імперія з величною історією а країна крадіїв і мародерів* (УП, 02.08.2022).

Беручи до уваги зауваження Н. Ф. Клименко про відкритість мов до входжень «будівельного матеріалу», з якого конструюють слова: основи, префікси, суфікси», розуміємо причини входжень малопродуктивних словотвірних типів агентивів сучасних ЗМІ [9, с. 30]. Матеріали суспільно-політичної тематики українських медіа називають осіб, які існують коштом іноземних грантів, на взір: *грантоїди*. Запозичений із грецької мови суфікс **«-οιδ»** зі значенням «подібний» дає змогу уподібнювати безліч явищ і речей [9, с. 30]. В індивідуальних мовних практиках авторів-журналістів помічаємо тенденцію до поодиноких малопродуктивних моделей композитів, що постали складанням основ з єднальним голосним, на взір: *грантожери, бандорежисери, казнокрад, шапкокрад*. Пор.: *Усі бандорежисери замовної судової справи повинні понести найсуворіші покарання* (ЛУ, 20.08.2015); *Народ не бачить тої сили, яка могла б його захистити від визискувачів і казнокрадів* (СП, 29–31.12.2016); *Шапки у Давосі, старого шапкокрада засудили за держзраду, клоуни у цвк, зима для Кличка знову стала несподіванкою... підсумок українського політтижжя від РБЦ* (Радіо без цензури, 27. 01. 2019).

Корпус агентивів медійного дискурсу також постійно поповнюється новотворами, що розкривають можливості автора в період загальної мовної розквітості, відсутності обмежень, реценцій та свободи реалізації словотворчості. Таку піднесеність спостерігаємо в індивідуальній мовній творчості журналістів, що позначається вибором одиниць для увиразнення особи, діяча, виконавця, що має продуктивний спосіб – складання (юкстапозиція), на взір: *батько-аб'юзер, військово-миротворець, депутат-порушник, експрезидент-втікач, мисколиз-підлигайло, опозиціонер-демонстрант, підприємець-спроценець, прохач-грантоїд, чиновник-самодур, табачники-україножери*. Слово-домінанта, слово-ідентифікатор з оцінним значенням підсилює, увиразнює характеристику або надає оцінку зображуваному. Пор.: *Проти табачників-україножерів* (ЛУ, 20.08.2015); *Як казав один баран, товариши вовк знають, кого з'їсти, і як казав один мисколиз-підлигайло, не обов'язково бути особистістю, щоб творити свій культ* (СВ, 08.08.2004); *Вінничанам варто знати, чи сплачує єдиний податок підприємець-спроценець у відпустці* (НВ, 14.08.2018); *В Україні перевіряють всі чинні укази, які підписав експрезидент-втікач Віктор Янукович* (ВЗ, 19.03.2021); *Андрій Данилко пригадав батька-аб'юзера та зізнався, чому в нього немає сім'ї* (ТСН, 01.11.2022, етер 17:41).

Зібраний фактичний матеріал індивідуальних мовних практик демонструє активність малопродуктивних словотвірних типів агентивів з суфіксом **-ун**, на взір: *стрибун, звездун* [2]. Пор.: *Після синхроністів свої виступи розпочали і стрибуну в воду, де в Україні вже є перша медаль* (УМ, 18.08.2022).

Сектор сучасних українськомовних медійних видань повідомляє не лише про події, факти суспільно-політичного, економічного життя, а й віддзеркалює тенденції щодо продукування лексем на позначення осіб-виконавців, учасників-фігурантів, які залишаються в центрі уваги інформаційного сповіщення. Обстежений корпус масмедійного простору

показує помітний вплив на мовну практику соціолінгвальних факторів, що відображають роль мовної норми як чинника, що, на думку, С. А. Карпіловської, «радить мовцям, як краще висловити думку, які засоби дібрати для кращого взаєморозуміння» [10, с. 43].

Внутрішньомовний морфологічний потенціал поступово витіснив з ужитку медіатеку активні дієприкметники на *-юч-*, замінивши юстапозитами (*мігруюче населення – населення-мігранти; лікуючі лікарі – лікарі-практики; граючий тренер – тренер-гравець*) або на субстантиви *бажаючі – охочі*. Проте у практиці слововживання помічаємо заблоковані мовною нормою словотвірні типи. Пор.: *Нині вони* [одиниці військової техніки росії, знищеної захисниками України під час битви за Київ] *стоять перед музейним комплексом на фоні церкви і кожен бажаючий може їх оглянути* (УМ, 22.08.2022). Цілоком поділяємо думку Т. А. Коць, що «словотвірна норма закріплює вживання в літературній мові не лише похідних слів, а й усіх словотвірних ресурсів» [11, с. 63].

Постмодерний період позначається блокуванням словотвірного типу «зросійщених» словотвірних типів іменників на позначення осіб на *-вод, -роб*, перевага надається відродженням словотвірним типам на *-ник, -чик*. Пор.: *Рисівники кажуть, що після підвищення температури з'явилася можливість запроваджувати у виробництво сорти рису, які мають довший період вегетації* (СВ, 27.09.2019).

Слушними нам видаються рекомендації С. А. Карпіловської, що «завдяки властивості об'єднувати націю довкола кращого зразка її мови норма забезпечує стійкість мови, а отже, і тяглість до культурної традиції народу» [10, с. 43]. На думку Т. А. Коць, «прескриптивна норма української мови демонструє несприйняття словотвірних моделей іменників-назв людей із суфіксами *-чик, -цик*» [11, с. 182–183]. Відомий дослідник О. О. Тараненко називає словотвірне оформлення *гонцик* найпроблемнішим [7, с. 124]. Такі словотвірні типи заблоковані сучасною мовною нормою, вказують на віддаленість від невластивих українській мові типів словотворення. У практиці мовлення журналістів помічаємо автохтонні відповідники, які взаємозаміщують, на взір: *перегінник, перегонник, перегонець, швидкогонець*. Як бачимо з досліджуваних матеріалів засобів масової інформації, що процеси автохтонізації забезпечили сталість до унормування словотвірних типів, повернувши питому українські суфікси *-альник, -ик-, -ник*, замість *-чик-, -цик-* (*корабельник, комп'ютерник, постачальник тощо*). Проте у практиці мовлення журналістів надibuємо взірці використання «неузвальных» словотвірних типів, що сприймаємо, як результат невібагливого вибору словотвірного типу для продукування назви особи-виконавця, на взір: *гонцик-«марафонець», креативщик*. Пор.: *Минулого року, дебютуючи в новій для себе іпостасі гонцика-«марафонця», француз набрався досвіду й, у підсумку, програв першість значно досвідченішому в цій царині Петеранселю, котрий є рекордсменом за кількістю тріумфів (12 перемог) на «Дакарі»* (УМ, 13–14.01.2017). Пор.: *До речі, у Варшаві спортсменів привітала група польських і українських вболівальників, а також посол України у Польщі Андрій Дециця* (Україна Молода, 16.03.2022).

Нестабільність у називанні осіб за місцем народження, проживання, на взір: *харківці, куп'янці*, що донедавна сприй-

мався мовцями як єдиний унормований та стабільний варіант *харків'яни, куп'янчани*. Актуалізовані словотвірні типи є показником результативності внутрішньомовних змін, позначені тяглістю до автохтонного словотвірного типу та нівелюванням суфікса *-чанин*. Пор.: *Куп'янці заявляють, що це їхні вулиці та їхнє місто. Вони вимагають від росіян покинути Куп'янськ* (Н, 01.03.2022). *Замість мистецької публіки у строгих костюмах та вечірніх сукнях, музикантів вітали втомлені, але незламні духом харківці, які залишаються в місті попри нескінченне бомбардування рашистської артилерії* (УМ, 23.03.2022).

Висновки. Проведене дослідження дає підстави для висновків, що позамовні- та внутрішньомовні чинники стали основою для зростання продуктивності словотвірних типів дієслів у засобів масової інформації постмодерного періоду. Внутрішньомовні чинники вплинули на частотність використання агентивів зі словотвірними типами, що постали з розмовного стилю. Глобалізаційні виклики посилюють відкритість до використання запозичених основ, словотвірних типів та стабільність вживання автохтонних одиниць породження агентивів, що мотивовані основами дієслів, прикметників, відродили рідковживані донедавна словотвірні типи. Водночас процеси глобалізації вплинули на автохтонізацію словотвірних типів, збільшення продуктивності раніше нерегулярних словотвірних типів, блокування «зросійщених» словотвірних типів, конкуренція із запозиченими типами.

Література:

1. Ажнюк Б. М. Мовна єдність нації: діаспора й Україна : монографія. Київ : УНВЦ «Рідна мова», 1999. 445 с.
2. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016) : словник / А. М. Нелюба, Є. О. Редько ; за заг. ред. А. М. Нелюби. Харків : Харківське історико-філологічне товариство. 2017. 204 с. URL: http://https://shron1.chtyvo.org.ua/Redko_Yevhen/Leksyko-slovotvirni_innovatsii_2015-2016_Slovnyk.pdf (дата звернення 20.02.2022).
3. Архангельська А. М. Femina cognita. Українська жінка у слові й словнику : монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2019. 444 с.
4. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : [монографія] / О. А. Стишов. Київ : Пугач, 2005. 331 с.
5. Городенська К. Г. Нові явища та процеси в українському словотворенні: динаміка чи деструкція словотвірних норм? *Українська мова*. 2013. №2. С. 3–12 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrm_2013_2_3.
6. Кислюк Л. П. Сучасна українська словотвірна номінація: ресурси та тенденції розвитку української мови: монографія / за ред. С.А.Карпіловської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2017. 424 с.
7. Тараненко О. О. Актуалізовані моделі в системі словотворення сучасної української мови (кінець ХХ–ХХІ ст.) : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бурого, 2015. 248 с.
8. Коць Т. А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі : [монографія]. Київ : Логос, 2010. 304 с.
9. Клименко Н. Ф. Як народжується слово: монографія / за ред. Н.Ф.Клименко. Київ : Академперіодика, 2017. 252 с.
10. Карпіловська С. А. Норма в сучасному українському словотворенні: зразок і реальність. *Культура слова*, 2011. № 74. С. 43–51.
11. Коць Т. А. Теоретичні засади вивчення мовної норми. *Мовознавство*. 2017. №4. С. 59–64.

Zaiets V. Productive word-forming types of agents in the sector of the mass media

Summary. The proposed research reveals the productive types of agents in the textual resource of the media. It has been proved by examples that globalization challenges have fixed Ukrainian-language word-forming types of agencies in the mass media discourse. The key non-linguistic and intralinguistic factors influencing the word-forming types of agents in the texts of the postmodern media have been also identified. Modern language tendencies of word formation of agents due to gradual penetration of conversational style into the media sector have been recorded. In the course of the research it has been shown that the most used in the language of modern Ukrainian media discourse are agents for designating persons by gender and type of activity, motivated by noun and verb bases. Individual practices of journalists' speech have been proved that media discourse supplements the vocabulary with uncodified grammatical classes of words by means of derivatology, including noun and verb bases. The focus is on productive and unproductive word-forming types of agencies that denote the individual, area of interest, professional affiliation. It has been noted that the postmodern era of the media sector focuses on agents with a motivational verb

base. Equal word-forming affixes for competing agency names have been singled out. The role of productive word-forming types that ensure the stability of the norm has been illustrated by examples. It has been proved that the word-forming types blocked by the language system illustrate deviations from language norms. The analyzed textual resource of the media gives grounds to record the globalization pressure on the choice of productive word-forming type. Attention has been focused on the processes of autochthony with the dynamics of the word-forming type of verbs on -nik, -ik. Examples have illustrated the ability of this word-forming type to combine with different motivational bases to enhance the expressiveness of the opinion. Frequency has indicated the use of word-forming type of agents in -ivets, -ets. Examples have confirmed the ability of the named word-forming type to form derivatives of proper names. The influence of international bases on production with specific Ukrainian word-forming types of derivative agents has been also outlined. The importance of the processes of revival of Ukrainian-language derivatology for preserving the identity of postmodern journalism has been proved.

Key words: media sector, discourse, individual, productive word-forming type, unproductive word-forming type, affixation, creative basis, postmodern era.